

تمدن و جامعه‌شناسی دینی، نگاهی واقع‌بینانه و صحیح‌تر را در مقایسه با پیش‌ها و تحلیل‌های رایج، برای دانشجویان رشته‌های ذی‌ربط دانشگاه‌های کشور خود (انگلیس) فراهم آورد.

کیفیت ترجمه از نظر روانی و رعایت امانت در حد خوب و قابل قبول است هر چند، برخی کاستی‌ها و نواقص وجود دارد که بهتر است در ویرایش و تجدید چاپ اصلاح شود.

به اصول ترجمه کامل و امانت‌دارانه توجه شده است. ناشر و مترجم مطالبی مقدماتی شامل: انگیزه‌ها و دلایل ترجمه و نشر این کتاب و ویژگی‌های مثبت آن، که می‌تواند خلاء موجود در این زمینه را تا حدی برطرف کند و نیز برخی مطالب مهم کلی و مقایسه‌ای در باب آراء ماکس وبر را در این حوزه آورده‌اند. در خلال کتاب نیز غیر از تلاش برای ترجمه‌ای روان و رسا و درست و معادل‌سازی مناسب، که نسبتاً موفق بوده، برخی توضیحات تکمیلی ارائه شده است. البته در انتهای کتاب دو ضمیمه مهم (واژه‌نامه و نام‌نامه که هر یک سودمندی خاص خود را دارد افزوده شده است.

در مقام مقایسه می‌توان گفت، ترجمه حسین بستان و همکارانش، میزان توضیح مترجمین و نقد مطالب از سوی آنها بیشتر است. زیرا، کتاب حاوی نقطه ضعف‌هایی است که برای رفع آنها دیباچه‌ای در ابتدای اثر و یادداشت‌هایی به صورت پاورقی، در هر کجا که لازم دیده‌اند، به آن اضافه کرده‌اند.

«کتاب وبر و اسلام ترجمه حسین بستان و همکاران»

بررسی شکلی

متن اصلی کتاب، روان و رسا است اما متن ترجمه شده در برخی موارد به خاطر طولانی بودن جملات و گاه استفاده از کلمات عربی روانی خود را از دست داده است. برای مثال، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- نمونه‌ای از کاربرد کلمات عامیانه، نامأنوس و عربی

صفحه ۲۷، سطر پانزدهم: «نادینی‌گرایی»

صفحه ۳۷، سطر دوازدهم: «کثیرالوجه‌تر»

ماکس وبر و اسلام ۲۲۷

صفحه ۴۳ و ۴۴ سطور آخر: «گذشته از این، دلیل قوی را می‌توان به سود اهمیت قاطع اسلام از حیث نظری اقامه کرد و ...»

صفحه ۴۳، سطر چهاردهم: «یک مسئله تحقیقی عاجل و مهم ...»
صفحه ۴۳، سطر شانزدهم: «و هم در تحلیل جمع و جورتر وی درباره حقوق اسلامی ...»

صفحه ۶۷، سطر پنجم: «... ادعاهای پردامنه جبرگروی اقتصادی...»
صفحه ۱۶۷، پاراگراف آخر، سطر دوم و چهارم «نوگروندگان»
صفحه ۲۱۵، سطر اول: «تفکیکی ناشیانه»

- در کتاب کمتر غلط چاپی وجود دارد. اما از لحاظ رعایت علائم نگارشی و قواعد ویرایشی بی اشکال نیست.
صفحه ۵، پاراگراف دوم، سطر اول: قبل از «اظهارات گوناگون»، «به» لازم دارد.

صفحه ۶، پاراگراف آخر، سطر چهارم: «... بود که اعلام کرد که ...». در این جمله، کلمه بود اضافه است و آوردن مکرر «که» از زیبایی جمله می‌کاهد.
صفحه ۳۷، سطر چهارم و پنجم: «برای تهیه طرح‌های معقولی برای این مطالعه...»

صفحه ۳۷، سطر هفتم استفاده همزمان از علامت «،» و حرف عطف «و»: «توسعه اقتصادی، و مسئله مشروعیت»
صفحه ۳۷، سطر دهم: «واقعیتی که سعی داریم تا آن را ...» کلمه «تا» اضافه است.

صفحه ۳۷، سطر یازدهم: «... مورد مطالعه واقع شود...» فعلی طولانی و نادرست است.

صفحه ۳۷، سطر دوازدهم: «به طوری که کتابی که ...»
صفحه ۳۷، سطر سیزدهم، بعد از فعل «گذاشته بود» علامت «،» لازم است.
صفحه ۴۳، سطر ششم، استفاده همزمان از علامت «،» و حرف «و» و «یا»: «تبیین می‌کنند. و یا اغلب...»

صفحه ۴۳، سطر هفدهم، بعد از کلمه «ایجاب کند» به جای «» از «» استفاده شده است.

صفحه ۱۱۰، پاراگراف آخر، سطر دوم: «موجودات مافوق انسان سازد؛ و شیوه...» و سطر هفتم، «وجود ندارد، و لذا».

صفحه ۲۱۱، سطر ششم، علامت «» قبل از فعل «جلوگیری کرد» اضافه است.

صفحه ۲۱۳ پاراگراف آخر، سطر اول، علامت «» بعد از کلمه «را» اضافه است.

از لحاظ حروف‌نگاری خوب است. تناسب بین فونت تیترها، متن و زیرنویس رعایت شده است. صفحه‌آرایی در حد متوسط است. حاشیه‌های چپ و راست مناسب می‌باشد اما حاشیه در نظر گرفته شده برای پایین صفحه کم است. در سرصفحه نام کتاب و عنوان فصل آمده است. صحافی کتاب مطلوب است. طرح روی جلد، مربوط به ناشر کتاب است و نه موضوع آن. دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی، می‌توانند از این اثر به عنوان کتاب مرجع استفاده کنند.

بررسی محتوایی

با توجه به اینکه اثر مورد بررسی، را یکی از جامعه‌شناسان برجسته نوشته شده است، باید گفت کیفیت اصطلاحات تخصصی بسیار خوب است اما از لحاظ معادل‌سازی اصطلاحات تخصصی در کتاب اشکالاتی دیده می‌شود.

صفحه ۱۰، پاراگراف دوم، سطر چهارم: «بورژوازی فرهنگی و اقتصادی» به «طبقه مرفه اقتصادی و طبقه متوسط تحصیل کرده» ترجمه شده است.

صفحه ۲۷، سطر دوم: پس - مدرنیته در برابر postmodernity

صفحه ۴۳، سطر آخر: آسمانی در برابر Prophetic

صفحه ۶۷، سطر، چهارم: نفوذ و پیشرفت فرهمندانه در مقابل

charismatic break - through

صفحه ۱۹۳، سطر یازدهم: تبشیری در مقابل Evangelisch

صفحه ۱۹۸، پارگراف آخر: سطر دوم: بلوری شدن معادل Crystallization.

صفحه ۲۱۳، سطر دوم: دادگاه‌های قضات محلی در مقابل the courts of justice of the peace.

در کل محتوای اثر با عنوان و فهرست آن منطبق است. هرچند، در برخی از فصول، مانند: فصل هشتم و نهم، نویسنده فراتر از نقد وبر به تأثیر دیدگاه‌های وبر بر متفکرین جهان اسلام پرداخته است. با توجه به زمان انتشار اثر و افزوده‌های مترجمین، میزان داده‌ها و اطلاعات آن به روز است.

تفکیک میان ابعاد دیدگاه وبر و انتقاد نظریه وبر در مورد اسلام از منظری جدید که متفاوت با تفسیرهای قبلی نظر وبر در مورد اسلام است، از نوآوری‌های کتاب محسوب می‌شود.

اصل کتاب در فصل‌بندی و شیوه طرح مطالب از نظم خاصی برخوردار می‌باشد و نظرات پراکنده وبر در مورد دین اسلام به خوبی جمع‌آوری و بحث و بررسی شده‌اند.

این اثر کاملاً عالمانه و مستند بوده و از منابع موجود برای تبیین موضوعات مورد بحث به قدر کفایت استفاده شده است.

کتاب وبر و اسلام اثری تحلیلی - انتقادی در باب دیدگاه‌های جامعه‌شناختی ماکس وبر در مورد اسلام است و محتوای اصلی آن در قلمرو جامعه‌شناسی دین قرار می‌گیرد. در عین حال، با شاخه‌های دیگر جامعه‌شناسی از قبیل: جامعه‌شناسی سیاسی، جامعه‌شناسی اقتصاد، جامعه‌شناسی حقوق و جامعه‌شناسی کشورهای اسلامی بی‌ارتباط نیست.

ترجمه انجام شده کامل است و کیفیت آن از نظر روانی و رعایت امانت در حد متوسط است.

پیشنهادها

این کتاب به رغم وجود آثار کاملاً تخصصی و همچنین نادر و ناکافی در باب دین، حاصل مطالعات ضمن تدریس نویسنده در حوزه جامعه‌شناسی تطبیقی دین است. قصد

وی در آغاز نوشتن اثری بسیار عمومی در باب اسلام بوده است که مخاطبانش دانشجویان رشته جامعه‌شناسی در مقطع کارشناسی باشند اما در نهایت، بیش از آنکه این اثر در باب اسلام باشد به کتابی خاص‌تر با عنوان *وبر و اسلام* محدود شده است و نویسنده رویکردی آکادمیک را برای فراهم آوردن متنی درسی برای دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد به منظور آشنایی آنها با پدیده‌ای پیچیده و کثیرالوجه به نام اسلام دنبال می‌کند.

این اثر در فصل‌بندی و شیوه طرح مطالب از نظم و نسق و ظرافت خاصی برخوردار است و اشارات پراکنده وبر به اسلام را در قالب نیکویی جمع‌آوری نموده و شرح و بسط داده است. بیان نویسنده روشن و خالی از تقید است و از همه مهم‌تر باید به محتوای پرجاذبه کتاب اشاره کرد.

مترجمین محترم معتقدند، کتاب حاوی نقطه ضعف‌هایی است که برای رفع آنها دیباچه‌ای در ابتدای اثر و یادداشت‌هایی به صورت پاورقی در هر کجا که لازم دیده‌اند، به آن اضافه کرده‌اند. در عین حال از لحاظ شکلی و محتوایی اشکالاتی در کتاب وجود دارد که بهتر است در چاپ جدید اصلاح شود. مواردی مانند:

- رفع اشکالات حروف نگاری
- برطرف نمودن نقایص ویرایشی
- انجام ویرایش تخصصی و استفاده از معادل‌های رایج اصطلاحات تخصصی
- اضافه نمودن فهرست اعلام و واژه‌نامه